No. 2388 Zaterdag 19 October 1929. 46ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

Bureau van dit blad : Pastorie Otrabanda, Tel. 507
Administratie : St. Thomas-college.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f.0.50; voor elken regel meer 10 cts.

Uit het Curaçaosche leven, door H. M. H.

VAN HET WONEN IN CURAÇAO.

De toetsteen, waaraan de hygiénische toestand van de bevolking van een land wordt beoordeeld, is het sterftecijfer van die bevolking.

Er zijn echter verschillende factoren, die ziekte en sterfte beinvloeden Wat het klimaat betreft, kan men het op Curaçao zeker niet ongezond noemen. Bij eenige aanpassing aan de temperatuur is Curaçao een even gezonde woonplaats als Nederland, misschien zelfs een gezondere. Want volgens de meening van Dr. Waterman, bestaan er op Curaçao bijzonder gunstige natuurlijke vehoudingen waardoor het mogelijk zou zijn, van ons hoofdeiland een bij uitstek gezonde plaats te maken. Maar zoo voegt hij er aanstonds aan toe: „Bij allen ijver en goeden wil, is dit echter niet mogelijk, wanneer drinkwatervoorziening en faecaalafvoer niet voldoende zijn geregeld. De onreinheid der bevolking vormt in het algemeen een hinderpaal, die door gunstige natuurlijke verhoudingen niet geheel kan worden gecompenseerd."

Heel wat slechter dan het klimaat, is een andere factor, n.l. de woningtoestand. Het spreekwoord zegt: alle waar naar zijn geld. Maar hier op op Curaçao krijgt men *slechte* woningen voor *duur* geld. Willemstad is in het geheel niet gebouwd, zooals het voor een tropenstad hoort. De meeste straten zijn zeer nauw, en de huizen grenzen dikwijls vlak [illegible] En dan wat voor huizen [illegible] zeer veel gevallen. Daarbij zijn ze door den schrikbarende [illegible] overbevolkt. [illegible]aantoe de voorliefde der Curaçaoenaars en West-Indiers in het algemeen, om de huizen des nachts zoo weinig mogelijk te ventileeren en [illegible] het vermetel is, deze to[illegible] te brengen met het veelvuldig voorkomen van tuberculose.

Om treurige onhygiënische woningstoestanden te zien, hoeft men geen verre tochten te doen. Het kwaad is zoo erg dat eenieder het in zijn omgeving heeft. En behalve de oude binnenstad vertoonen de betrekkelijk nieuwe wijken Flor de Marie, Quinta en Domi, treurige specimina van woningellende.

Ter verzameling van illustraties ben ik weer eens de Punda ingegaan. Ditmaal onder geleide van den Directeur van onzen O. G. en diens inspecteur de Hr. Sykes, om nu eens van sanitair oogpunt deze gribussen te beschouwen.

Je weet natuurlijk, dat die sloppen en stegen de gunstigste plaatsen zijn om het onfatsoen te koop te bieden, en te speculeeren op 's menschen laagste instincten; maar anders zou je met onsteltenis de vraag stellen wat in 's hemels naam de menschen toch bezielt, om zich zelf gevangen te zetten in die nauwe, vunzige, buurtjes, steegjes en slopjes. Want ge moet weten, dat in de Punda de straten door mekaar genomen, 2 meter breed en de huizen 12 meter hoog zijn. Zelfs onze felle tropenzon kan er maar bleekjes doordringen, en de sterke passaat is niet bij machte de vuile stanken weg te blazen. Het is dan ook overal vochtig van waschwater, overgebleven etensresten, maar van feccaliën vooral, waarin duizenden vliegen azen. En ga dan die gammele woninkjes en krotterige vertrekken binnen, waaruit de vieze lucht u tegenwaait, Het zijn geen huizen, maar minderwaardige en overbevolkte woonplaatsen, waar voldoend lijf- en beddegoed ontbreekt, de kleeren gewasschen en gedroogd, het eten gekookt, en versehillende personen te slapen liggen, alles in een en dezelfde beperkte ruimte.

Het is werkelijk niet noodig om alle gevallen uit te werken. De enkele aanteekeningen uit mijn notitieboekje spreken voldoende.

Een woning van 4 meter bij 3½ en 2 meter hoog. U moet eens nameten, hoeveel maal dat in uw huiskamer gaat. Daarin woont een heel gezin; vader, moeder en acht kinderen. 't Is hun heele huis. Ze zitten er, koken er en eten er; ze slapen en zijn er ziek, worden er geboren en sterven er. Als wij er komen ligt de moeder ziek op de vochtige steenen vloer; en door de met vodden dichtgestopte rattegatten van de zoldering lekt het water van de bovenburen die aan het wasschen zijn.

Een volgend krot. 2 Meter lang en 50 c.m. breed; en toch doet dit hok nog 7 gld. per maand huur.

Een hygienische? keuken. 1 meter breed en 3 meter lang. De open naden zijn dichtgespijkerd met de planken van een jenerkist, maar zóó dat de ratten nog vrijen toegang hebben.

In een andere slop. Een donkere pijp; 20 c. m. breed; hoe lang weet ik niet, want het was me te donker om erin te gaan; de eenige ventilatie is de deur, die nog niet eens heelemaal openging.

Een logement; 4 meter bij 6; door een papieren schot is de kamer in tweeën verdeeld, waarin dan aan de eene kant plaats voor zes mannen, aan andere kant plaats voor zes vrouwen. Behalve voor de hygiene, ook erg bevorderlijk voor de zedelijkheid

Eenige huizen verder, in een soort kelder. een Curaçaosch eethuis, waar de funchiresten nog op tafel liggen en nu dienen voor een groote zwerm vliegen. De keuken is er alleronzindelijkst.

De hoek om, een der Chineesche eethuizen, die, zooals ik een vorige keer reeds vertelde, er heel wat beter uitzien; maar nu ik daar toch overal de privaat, als het ware [illegible] op nog geen me[illegible] de kookplaats vond, was [illegible] wel verdwenen [illegible] toeren gin[illegible] een gammele trap naar [illegible] en kwamen in de opiumkit. Veertien van die zeden en gezondheidsloopende zaakjes heb ik er geteld, en al wordt daarvan nu uitsluitend gebruik gemaakt door de Chineezen, het kwaad is er niet minder erg om, en voor ons Gouvernement de reden niet minder, om deze instellingen op zijn minst, heel sterk te beperken.

In dezelfde steeg een krot met eenige ventilatie een deur; huurprijs 10 gld. per maand; een ander 25 gld. per maand.

Nog een dito; 3 bij 4 meter: dezelfde huurprijs; bewoond door een vrouw, twee katten, twee honden, een jonge geit, vier kippen en zes duiven; en de eenige ventilatie is een klein raam, dat 's nachts zorgvuldig gesloten blijft, om vreemd ongedierte buiten de deur te houden.

Een ijsfabriek, stikdonkere benedenverdieping, tevens slaapplaats voor 4 mannen; eenige maanden geleden, had de gezondheidspolitie hier een vat met koffiedik laten opruimen, dat daar van alle mogelijke huizen verzameld werd, om moccaijs te maken.

Er gebeuren hier wat ongerechtigheden op hygiënisch gebied; en de eene inspecteur, die ook buiten de Punda nog heel wat werk heeft, komt werkelijk eenige lichamen te kort.

Men wees mij nog op een huis, waar een slagersknecht woont, die nog al eens probeert clandestien vleesch te verkoopen, en daar zelfs op betrapt werd, terwijl een typhuspatient bij hem in huis lag.

In een ander huis. . . . Maar ik kan niet in eentonigheid voortgaan met de lijst van den dienst der O.G. voor u af te schrijven.

Het is wel duidelijk, dat de hygienische toestanden in de Punda diep treurig zijn; en zelfs zóó, dat ze een vergelijking met de beschaafde wereld starten. Prof. Sleeswijk, die op hygienisch of liever onhygienisch gebied heel wat heeft gezien, kon zich alleen van de Balkan een dergelijken toestand herinneren.

Maar, mogen we hopen, dat de onhygienische ellende zijn hoogtepunt heeft bereikt; want op last van het Gouvernement zijn de sloopers met hun mokers en houweelen reeds druk bezig, heel wat aan het licht te brengen van die besmeukte interieuren waar ontucht en andere gruwzame narigheid jaren lang verholen hebben voortgetierd.

Toch mogen we niet vergeten, dat de Punda, misschien wél het ergste, maar niet het eenige onhygienische broeinest is in ons Curacaosche leven. Er zijn in de stad en naaste omgeving nog heel wat plekken, waar streng de aandacht op moet gevestigd blijven om voor Curacao de naam van een gezond eiland metterdaad te handhaven.

Uit het Moederland

Vliegdienst Holland-Ned. Indië.

Op 12 September is de geregelde 14 daagsche vliegdienst geopend tusschen Holland en Ned. Indië. Op 22 September kwam het eerste vliegtuig te Batavia aan, steeds zijn we wachtende nog op het eerste Nederlandsche vliegtuig is onze west.

Indische gebiedsdeelen. Van de belofte dat eind 1929, deze tocht zou worden ondernomen, hooren wij den laatsten tijd niets meer.

Nu we de laatste maanden reeds twee geregelde vlieg diensten hebben, vreezen we, dat langzamerhand voor Curaçao althans de belangstelling voor dezen tocht aanmerkelijk dalen zal.

Voorzitter 1e en 2e kamer.

In plaats van den afgetreden voorzitter der Eerste kamer Baron van Voorst tot Voorst (R. K.) is benoemd Baron de Vos van Steenwijk (C. H.) Als plaatsvervanger van Minister Ruys de Beerenbrouck heeft H. M. de Koningin Mr. van Schaik (R. K.) benoemd tot Tweede-kamerpresident.
De Hr. J. H. Schaper (S. D. A. P.) werd vice-voorzitter.

Geestelijke verzorging bij de Vloot.

De wenschelijkheid is gebleken om het instituut der „geestelijke verzorgers bij de vloot" te reorganiseeren. Tot nog toe waren gelden toegestaan voor drie geestelijke verzorgers (thans twee aanwezig), die belast waren met de behartiging van de geestelijke belangen van het in Nederland dienend personeel der zeemacht. Voor de varende vloot werden daarnevens geestelijken uitgenoodigd om tijdens de reizen der oorlogsschepen die belangen waar te nemen. Zij ontvingen daarvoor een toelage. Aangezien laatstbedoelde personen meerendeels slechts éénmaal een reis medemaakten, duurde het geruimen tijd, voordat zij zich in de hun vreemde omgeving aan boord hadden ingeleefd en contact met de bemanning verkregen, terwijl na afloop van de reis de door hen opgedane ervaring verder voor de marine geen vruchten meer afwierp. Mede om aan deze bezwaren tegemoet te komen, wordt het gewenscht geacht om het medevaren op te dragen aan de geestelijke verzorgers, die als zoodanig zijn aangesteld. Ten einde den arbicd aan de wal tijdens de inscheping voortgang te doen vinden, zal het dan noodig zijn te beschikken over twee protestantsche en twee R. K. geestelijken, derhalve over één meer dan waarvoor bij vorige begrooting gelden zijn uitgetrokken, twee hunner (een protestantsch en een R. K. geestelijke) zullen dan te Den Heleer en de twee andere te Vlisiingen werkzaam zijn, terwijl zij om beurten zullen inschepen. Door hun inscheping zal het bedrag, dat op vorige begrootingen was uitgetrokken, voor toelagen aan medevarende geestelijken kunnen worden verminderd met f 2000.

Bij de voorgenomen reorganisatie zouden aan den tegenwoordigen vlootpredikant, wat zijn practischen dienst betreft, andere eischen moeten worden gesteld, dan waartoe hij zich verbonden heeft. Vóór zijn benoeming tot vlootpredikan werd namelijk met hem overeengekomen, dat hij niet aan boord der oorlogsschepen zou medevaren. In verband hiermede ligt het in de bedoeling om bij het tot stand komen van de nieuwe regeling hem wachtgeld toe te kennen.

Alastrim of Pokken in Holland.

De gevallen van alastrim, in Holland breiden zich eerder uit dan dat ze verminderen. Telkens worden in nieuwe plaatsen gevallen van deze ziekte, geconstateerd.

Vooral met het oog op de komende winter, krijgt deze ziekte een dreigend aanzien.

De „N. Haagsche Crt." heeft zich gewend tot Prof. P. C. Flu. hoogleeraar in de tropische hygiëne en parasitologie te Leiden, die bekend staat als een uitstekend pokkenkenner, om zijn oordeel over de ziekte te vernemen.

Prof. Flu was van oordeel, dat men hier voor een heel moeilijke beslissing kpmt te staan. Zoowel van pokken als van alastrim is geen verwekker bekend. Wist men die, kon men pokken- of alastrimbacillen constateeren dan was de zaak veel eenvoudiger. Nu komt men steeds weer terug op het klinisch beeld van de ziekte en dan staan de gevaren voor de deur „Voor zoover ik heb nagegaan — de Rotterdamsche gevallen heb ik niet volledig bestudeerd — vertoont de ziekte hier zeker *afwijkingen met de pokken*, zooals wij die in Indië kennen. Maar hier mag men ook weer niet uitsluitend op af gaan. *Het is dan ook best mogelijk, dat uit de aanvankelijk lichte gevallen van de ziekte, die nu hier is geconstateerd straks de echte pokken te voorschijn zullen komen.*

Ik heb nog eenige mededeelingen ontvangen, die nog nader moeten worden onderzocht, doch wanneer die juist mochten blijken te zijn dan zal men ongetwijfeld tot pokken moeten besluiten."

En dan?"

„Dan zal men ook onverwijld de diagnose „alastrim" moeten laten varen en die maatregelen moeten treffen, die tegen pokken worden genomen Dan zal met nog meer kracht dan tot nu toe op vaccinatie en revaccinatie moeten worden aangedrongen."

„Zou U ook trots de gevallen van encephalitis tot inenting willen adviseeren op dit oogenblik?"

„Zeer zeker. U moet goed begrijpen, ik zie natuurlijk de dingen als hygienist en dan in algemeenen zin En wanneer ik dan zie de sterftecijfer van alastrim en de frequentie voor encephalitis, dan moet ik wel tot inenting adviseeren. Hier op het tropisch Instituut is dan ook alles ingeënt".

„Acht U revaccinatie ongevaarlijk?"

„Volstrekt ongevaarlijk.

In algemeenen zin moet men stellig op het oogenblik vaccinatie en revaccinatie aanbevelen".

„Ook in de plaatsen, waar de ziekte zich nog niet heeft voorgedaan?"

„Stellig. Hoe beter een volk is gevaccineerd, de practijk heeft dit uitgewezen, hoe beter het weerstand kan bieden aan besmettelijke ziekten als deze. Zelfs al bereikt men maar, dat een hoog percentage is ingeënt, dan beschermt men daar ook de niet-ingeënten mee".

„Maar hoe denkt U over isolatie?"

„Onmogelijk nu".

„Isolatie is nu niet meer mogelijk. Vaccinatie en nog eens vaccinatie is hct eenige middel dat verdere uit-

breiding nog zooveel mogelijk kan sluiten."

„Maar wanneer nu isolatiemaatregelen waren getroffen kort nadat de ziekte was uitgebroken?"

„Dan had het natuurlijk wel mogelijk geweest. Maar dat zeggen we nu achteraf en men heeft er niets aan dat nu te zeggen".

„U zult gelezen hebben, dat reeds bij de eerste gevallen door enkelen de diagnosse „pokken" is gesteld en aangedrongen is op isolatiemaatregelen. Wij hebben hooren vertellen, dat er redenen van financieelen aard zijn, geweest, die de betrokken autoriteiten, zij het dan misschien onbewust hebben verleid om de diagnose „alastrim" te stellen.

„Dit is bijna niet aan te nemen. Een medicus heeft in twijfelgevallen altijd het eerst te denken aan het ergste. Wanneer men nu om de redenen, die U hier noemt een minder ernstige diagnose had gesteld, zou dit niet minder dan misdadig zijn geweest. Stellig is echter waar, dat men bij een diagnose „pokken" strenger had kunnen optreden.

„Wij staan nu", aldus onze laatste vraag, „aan het begin van den winter. Hoe zijn uw verwachtingen nu het koude seizoen intreedt?"

„De praktijk wijst uit, dat de winter altijd de slechtste tijd is voor ziekten als deze. Er is dan ook alle reden om aan te nemen, dat het aantal gevallen zal toenemen, misschien zelfs in ernstige mate en mogelijk in een nog kwaadaardiger vorm. We hopen natuurlijk allen, dat het niet het geval zal zijn, maar mijn verwachtingen gaan in andere richting dan mijn hoop".

Dansavond ten Gouvernementshuize.

De Adjudant van den Gouverneur van Curaçao maakt bekend, dat ter eere van het bezoek aan Curaçao van den Duitschen Kruiser „Embden", de wd. Gouverneur van Curaçao op Woensdag 23 October a. s. te 9 uur een dansavond zal geven.

Dames en Heeren, die dezen avond wenschen bij te wonen, worden verzocht van hun voornemen te doen blijken door hunne namen te (doen) plaatsen op de lijsten, welke voor dat doel op 21 October van 9 uur voorm. tot 12½ uur nam, ten ten Gouvernementshuize gereed zullen liggen.

INGEZONDEN

St. Martin, N.P. Sept 30th. 1929.

The Editor of the Amigoe di Curaçao,

Dear Sir,

A careful perusal of the letter in your issue of Sept 2nd signed „Natives" reveals, not only some errors of fact, but certain specific charges against His Honor the Gezaghebber, which in this case represent the proverbial axe to be ground. Let us deal first with the errors in regard to the salute.

The word „condemned", in the sense in which it is used bij „Natives", means „judged or pronounced to be unfit for service." Were these guns so pronounced? The fact that they were used two or three times *every years*, as admitted in the letter under review, disposes of such an assumption.

The injuries received by Lejuez and Halley were not due to an explosion, as stated by „Natives", but to a premature discharge of the gun they were ramming. This gun may now be seen intact under the barracks galery.

The charges against the Gezaghebber, when examined, are not found to adhere more strictly to facts. They display only too clearly the animus which prompted them; and this, not only by direct statement, but by implication — a more insidious form of attack. When was it that the Gezaghebber „used absolutely no sympathy with the wounded and blamed them for what happened?" Are we to infer that this inhuman conduct took place while the dazed and wounded men were being helped into the car? Such an interpretation, while borne out by the text, would not be in accordance with the truth.

In the case of an accident like this, the first question to be asked is; whether the sufferers received the prompt attention, the medical help demanded? These conditions were duly fulfilled; and not long afterwards the Gezaghebber repaired to the Hospital and expressed his sympathy with the injured men.

That anything said or done by the Gezaghebber on this occasion stamps him as „not the man to whom the interes and welfare of these islands should be entrusted" is a statement not deserving of a moment's serious consideration. The words attributed to him in this censure of the other polimen have been seized upon to represent him as callous and unfeeling. In other words, his detractors are out to scalp him, and must find some excuse, however sterile, to justify such an operation.

The writer does not pretend that our present Gezaghebber is in any sense a superman. It may be said to him, never theless, that he owes his promotion, not to favouritism, but to that efficiency and devotion to duty which have marked his years of service. That he is sincerely desirous or improving conditions in these islands and is earnestly working whit thaf end in view, no one who is cognizant of the facts will deny. In this struggle he should have the support of all right-thinking men here, even though they may resent the system — not of his contriving — under which they are excluded from an active participation in local affairs.

I shall be much obliged if you will publish this letter in an early issue of you paper, and remain meanwhile.

Yours respectfully

W. NETHERWOOD.

Na ontvangst en plaatsing van dit stuk, ontvingen we nog over hetzelfde onderwerp, ingezonden stukken van Rev. C. Mc. I. DARRELL, Methodist Minister in St. Martin, en de Heeren J. A. GRAVENSTEIN en JACOB A. RICHARDSON. Wegens plaatsgebrek is het ons onmogelijk, althans deze week ze allen op te nemen.

BERICHTEN

Het drama in de Gevangenis.

De gedetineerde K. die Donderdagavond bij een poging tot ontsnappen uit de gevangenis, zwaar werd ver- [illegible] Elisabeth's gasthuis aan de gevolgen overleden.

Nader, verzocht men ons nog mede te deelen, dat de opzichter Van Lamoen Woensdag, 16 dezer, in bijzijn van het geheele gevangenispersoneel daarvoor eenige zeer waardeerende woorden van Z. E. den wnd. Gouverneur in ontvangst mocht nemen.

Van deze gelegenheid maakte Zijne Excelentie tevens gebruik de Strafgevangenis en het Huis van Bewaring in oogenschouw te nemen. Ook het nieuwe in aanbouw zijnde gedeelte van de Gevangenis, hetwelk geheel modern is ingericht en zijne voltooiing nadert, werd bezocht. Wanneer dit binnenkort in gebruik zal zijn genomen, zal daarmede tegemoet gekomen zijn aan het zeer nijpende plaatsgebrek; echter zal de bouw van een nieuwe gevangenis toch dringend noodig blijven, terwijl na voltooiing daarvan het huidige complex gebouwen voor Huis van Bewaring alleen zeer zeker niet gemist zal kunnen worden.

Vliegtocht Nederland—Curaçao.

Hato permanent vliegstation.

Z. E. de wnd. Gouverneur van Curaçao heeft aan den Heer Ir. I. Th. van Rosse, op zijn verzoek eervol ontslag verleend als voorzitter van de bij Gouvernementsbeschikkig, benoemde commissie tot voorbereiding van de komst op Curaçao van den Luitenant-vlieger J. van Onlangs en heeft tot voorzitter benoemd den Hr. W. Gauw en tot lid den Heer Ir. J. H. Gravenstein.

* * *

Dezer dagen kwam er een telegrafisch bericht van Z. E. de Minister van Koloniën, dat alleen de assurantie van het vliegtuig van den Heer van Onlangs thans nog de eenige moeilijkheid is, die moet worden opgelost.

We kunnen den vlieger dus binnen niet al te langen tijd verwachten.

In verband hiermede heeft de wnd. Gouverneur aan den Directeur van O. W. opgedragen een landingsterrein in orde te brengen op Hato.

Omdat ook de directie der Pan-American Airways te kennen heeft gegeven, dat zij de voorkeur geeft aan een landingsterrein boven het landen in het Schottegat van wege de sterke corrosie der metalen deelen door den invloed van zeewater, zal gepoogd worden aan het vliegterrein een meer permanent karakter te geven en in overleg met de betrokken belanghebbenden een benzinepompinstallatie, kantoortje en telefoonleiding te verkrijgen.

Kabel berichten.

De bisschop van Valencia Mgr. Montes de Oca werd door den Venezolaansche Minister van Binnenlandsche Zaken verbannen wegens een herderlijk schrijven over het burgelijk huwelijk.

De bisschop heeft zich begeven naar Trinidad.

Officieële berichten.

J. H. Floridas, E. F. Valies, H. Hek, H. Alsen, G. Zandwijken en L. A. Liesdek zijn benoemd tot tijdelijke agenten van politie 2de klasse bij de Burger-politie in Curaçao.

Aan den tijdelijk hulp-opzichter bij den Openbaren Gezondheidsdienst, Gerardus Josephus Weverink, is ontslag als zoodanig verleend.

Bijblad van de Amigoe di Curaçao

HET GOUDEN JUBILEUM DER GLOEILAMP.

Op 21 Oktober a. s. zal het 50 jaar geleden zijn, dat Thomas A. Edison de eerste praktisch-bruikbare elektrische gloeilamp uitvond.

De meeste uitvinders beleven niet veel pleizier van hun ontdekkingen. Want gewoonlijk komt de eer en het slagen pas na hun sterven, Maar Edison, kind van het geluk, heeft volop genoegen van z'n vinding beleefd en beleeft dat nog. In Menlo-Park, de groote buitenplaats bij Atlantic-city, leeft de 82-jarige uitvinder nog steeds een leven van bewonderenwaardige arbeidskracht en de zon van het fortuin heeft de zon van zijn genie nooit overschaduwd. Na de gloeilamp heeft Edison nog met tal van kleine en groote uitvindingen de wereld der techniek verrijkt.

De groote beteekenis van Edison's werk komt in een helder licht te staan, wanneer wij de geschiedenis der verlichting in kort na gaan.

Een eeuw geleden, ten tijde van Napoleon, moest men zich nog behelpen met kaarsen en olielampen.

Daarvóór bezigde men voor de verlichting vlammende, harsachtige houtsplinters, fakkels, primitieve vet-en olielampjes, enz. Zelfs wordt gewaagd van een zeer oude methode, die in Zuid-Amerika zou zijn toegepast, waar men vuurvliegjes en glimwormpjes in een of ander voorwerp mededroeg. Of deze soort van levende lantaarn veel licht verspreidde, wagen we te betwijfelen.

In de laatste honderd jaar kwam gas en petroleum in de mode en thans triomfeert de electriciteit. Tientallen van eeuwen leefde men, wanneer de duisternis was ingevallen bij een schemerigen schijn, die een zeer gebrekkige en geheel onvoldoende verlichting gaf, totdat in één enkele eeuw een snelle evolutie werd doorgemaakt, waardoor inderdaad de nacht tot dag is herschapen.

Toen [illegible] zeven jaar oud was [illegible] zijn vader al zijn geld [illegible] werd het gezin in diepe armoede gedompeld.

Thomas moest al vroeg mee verdienen; op twaalfjarigen leeftijd [illegible] en snoepertjes langs de treinen. Daarna werd hij krantenverkooper en dit maakte het noodig, dat hij met den trein medereisde.

Dat er wat in den knaap stak bleek, toen hij met behulp van een zetkastje en drukpersje in den bagagewagen zijn eigen treinkrant uitgaf, die hij vulde met nieuws, dat hij telkens aan de stations oppikte. De oplage van dit blad bedroeg ongeveer 800 exemplaren en de jeugdige journalist, drukker, uitgever, verdiende 40 dollar per maand.

Na deze periode werd Edison spoorwegtelegrafist; in deze functie moest hij elk half uur een controle-sein aan het naburige station geven, doch Edison construeerde een telegrafische wekkerklok, die zijn werk overnam, zoodat hij zelf kon studeeren.

Dat was zijn eerste vinding, weldra gevolgd door meerderen. Toen kwam het fortuin Edison een handje helpen.

Op weg naar het fortuin.

De onderneming, die aan de New-Yorksche beurs de koersen telegrafisch uitzend had op een goeden, of beter gezegd, een kwaden dag het ongeluk dat haar zendapparaat defekt raakte.

Natuurlijk heerschte er juist dien dag een wilde stemming op de beurs. De abonné's werden ongeduldig en meenden, dat ze met een truc van spekulanten te doen hadden. Te midden der grootste opwinding bood Edison aan om binnen het uur het toestel te herstellen, van welke moeilijke taak hij zich uitstekend wist te kwijten. Als gevolg hiervan kreeg hij een vaste aanstelling op 300 dollar per maand.

Als hij dan een automatisch telegraafapparaat uitvindt, waarmede 4000 woordjes per minuut kunnen worden overgeseind, is zijn naam als uitvinder voor goed gevestigd. Edison is ruim bij kas en hierdoor in staat een lievelingswensch van hem te verwezenlijken.

Te Menlo-Park liet hij een groot laboratorium bouwen, met alles wat daar zooal bijhoort.

In Menlo-Park heeft Edison zijn grootste uitvindingen gedaan. Hij vond de mikrofoon uit en heeft op 20 Aug. 1879 te Soratoga in het openbaar het eerste storingsvrije telefoongesprek gevoerd. Zelfs het bekende, Hallo!" is van Edison afkomstig.

Daarna volgde de gloeilamp.

Tot dusverre was dit altijd mislukt. En Edison had al zijn wilskracht noodig om te slagen: „Droomer, dwaas, opschepper" waren woorden, welke hem naar 't hoofd geslingerd werden door pessimisten, die geen oogenblik in de mogelijkheid van een welslagen geloofden.

De groote moeilijkheid leverde de gloeidraad op. Platina mislukte. Edison verkoolde alle mogelijke soorten materiaal, tot het roode haar uit den baard van een zekeren Mijnheer Mackenzie toe, die toentertijd te Menlo verblijf hield.

Maar den 21sten October 1879 was het groote oogenblik aangebroken, waarop de eerste kooldraadgloeilamp beproefd zou worden. Niemand had echter veel vertrouwen in het experiment.

Terwijl er een groot aantal belangstellenden om hem heen stond, schakelde Edison de lamp langzaam in. De gloeidraad gaf een zwak licht, en brak niet. Plotseling werd de volle stroom ingeschakeld, de lamp verspreidde een helder, wit licht en de gloeidraad bleef heel!

Zoo bleef deze lamp twee dagen achtereen doorbranden waarna ze den geest gaf. Doch met dit experiment was aangetoond, dat Edison den goeden weg was ingeslagen.

Vijftig jaren zijn ondertusschen voorbijgegaan. Veel heeft Edison in deze halve eeuw tijds nog uitgevonden, maar de gloeilamp blijft zijn meesterwerk. In geen modern huis ontbreekt meer het kleine bolvormige lampje. Het verlicht de straten, de fabrieken en kantoren, de groote openbare gebouwen en de paleizen van vermaak. Praktisch brengt overal waar het donker is de lamp van Edison licht, zij het dan ook veel verbeterd en omgevormd in den loop der jaren.

Weinige uitvinders hebben [illegible] door hun ontdekkingen [illegible] uitgeoefend [illegible] der [illegible] Edison's vindingen hebben [illegible] wereldbeteekenis, omdat zij in technisch opzicht 'n wereldrevolutie veroorzaakten.

Fabrieken zijn opgericht, die aan duizenden en duizenden arbeiders werk verschaffen, en waar uitsluitend de elektrische lampjes worden vervaardigd, die de wereld jaarlijks bij millioenen noodig heeft.

Boven de steden branden in den avond geweldige lichtreklames; het vliegen bij nacht werd alleen mogelijk door elektrische verlichting der vliegvelden; geweldige schijnwerpers vergezellen de moderne legers of doorzoeken de luchten en het land met meer vredelievende doeleinden; en kunt gij U een auto denken met voorop een brandende petroleumlamp.

Zelfs terwijl wij dit overzicht van Edison's levenswerk samenstellen uit de gegevens, ons door de [illegible] brieken verstrekt, schijnt in het late uur op het papier het licht van 't elektrisch bolletje in de bureaulamp.

Allerlei.

PAUS PIUS XI EN DE JEUGD.

een opzienbarende redevoering.

Geheel den Zondag van 15 Sept. is door Z. H. den Paus besteed aan de Katholieke Italiaansche jeugd.

Om acht uur 's morgens celebreerde Z. H. de H. Mis in Sint Pieter voor de vijftien-duizend leden der mannelijke Jeugd- en tien-duizend leden van de vrouwelijke Jeugdvereenigingen. In de groote Basiliek waren ook eenige honderden priesters met de Jeugdvereenigen meegekomen of met andere bedevaarten. Talrijke andere pelgrims waren aanwezig.

Tegen het middaguur ontving de Paus tien-duizend meisjes, nieuwe of adspiranteleden der vrouwelijke jeugdvereenigingen, allen in 't wit gekleed Bij de audiëntie waren tegenwoordig H.H. E.E. Laurenti en Sbarretti met een groot getal Bisschoppen en leidsters van de vrouwelijke jeugd. Z. H. de Paus hield een vaderlijke redevoering.

Daarna ontving de H. Vader driehonderd studentinnen der middelbare scholen, die een studieweek hadden doorgebracht te Rome. Ook deze meisjes werden door den H. Vader toegesproken.

Tegen 5 uur 's middags ontving Z. E. de Paus op het Sint Damasusplein van het Vaticaan, waar een troon was opgericht, de vijftienduizend jongelieden van de mannelijke jeugdvereenigingen, die in prachtigen stoet de Vaticaansche Stad waren binnengekomen vanaf het Sint Pietersplein, waar de stoet gevormd was.

Een onbeschrijfelijk gejuich brak los toen de Paus, vergezeld van de Kardinalen Sbarretti, Bisleti en Laurenti op het plein kwam. De H. Vader hield een groote redevoering. Zijne Heiligheid heette zijne beminde kinderen welkom en dankte God voor het goede gedaan door de katholieke jeugd aan welke de Voorzienigheid groote gunsten schonk, vooral voor de vijfduizend priesterroepingen, die uit de Jengdvereenigingen waren voortgekomen.

De H. Vader kende alle moeilijkheden, waarmede de katholieke jeugd te kampen heeft, daarom verheugt zich de Paus, dat er 50,000 nieuwe leden toegetreden zijn, De Paus weet en allen weten het, en men zei het duidelijk genoeg, dat men u van nabij volgt en gadeslaat. Talrijken zijn aangesteld om u in 't oog te houden. Zonder over sommige genomen maatregelen te spreken, verklaarde de Paus niet de jongelieden te zijn, want gij zijt met Ons, en Wij met U. De jongelieden weten dat de Paus in hen een groot vertrouwen stelt, en 't is zoo slecht niet, dat men u nagaat, daar men dan van u kan zien, dat gij beste kinderen, brave jongelieden uitstekende burgers zijt, daar gij leeft als goede katholieken. Trouwens, gij zijt in goed gezelschap, ook talrijke priesters en Bisschoppen staan onder voortdurend toezicht, en misschien komt het ook wel voor onder de Kardinalen. Bij allen zal men alleen veel goeds kunnen zien. Ook ontgaat den jongelieden niet de kroon der martelaars, daar velen als katholieke jongelieden moeten lijden in hun beroep, iets wat moeilijk aan te nemen zou zijn in het licht der beschaving. De dag zal komen, zei de H. Vader, en is niet meer ver verwijderd, dat men gezonde geesten in gezonde lichamen noodig zal hebben, persoonlijkheden van onbetwistbare eerlijkheid, een dag dat men geen gesalarieerde gewetens zal vragen, maar menschen, die hun plicht doen met geloof, en op dien dag zal men aan u denken en aan al degenen, die 't ernstig meenen met de wetten van God en van de Kerk en verantwoordelijkheidsgevoel hebben voor God.

De H. Vader gaf plechtig den Zegen en verliet onder geestdriftig gejuich het Sint Damascusplein. Op de derde loggia kwam de H. Vader nog aan het venster om de jongelieden te groeten.

De redevoering des Pausen aan de jongelieden zal niet nalaten eenige opschudding te verwekken. Reeds heeft het „Giornale d'Italia" in een hevig artikel; verklaard, te willen polemiseeren met den Paus, die positie neemt in de politiek van het fascistisch regiem.

De Hervormde kerk in Nederland.

Het is leerzaam de verslagen over de reorganisatieplannen der Hervormde (Gereformeerde) Prekikanten, die te Utrecht in vergadering bijeen zijn, te lezen. Uit menig opzicht.

Ds. van Grieken uit Rotterdam constateerde:

„De huidige toestand van onze Ned. Herv. kerk geeft een moderne prediking te zien, met vele stukken van ons land waar 'n kerkelijke verwildering heerscht, terwijl Rome eenerzijds, de secten en Geref. kerken anderzijds beslag op de menschen leggen, indien niet alles is doodgegaan in 'materialisme."

Iets verder:

„De werkelijke toestand is allertreurigst."

„De jammerlijkste toestanden heerschen helaas."

Er moet een reorganisatie komen der belijdenis en der kerkorde.

„Wanneer in de kerk de belijdenis van Christus ontbreekt is er geen kerk meer; als de kerkorde ontbreekt, gaan ze ten gronde aan verwarring en tuchteloosheid."

Een ander predikant wilde de oplossing uit de moeilijkheden zoeken doordat allen zich stellen onder tucht van Gods woord.

Ds. Schumacher uit Delden hield een inleiding over „het afleggen van geloofsbelijdenis" (en toelating tot het Avondmaal) en constateerde in zijn zesde stelling:

„De poging om een weg te wijzen, waarin de moeilijkheden, soms ondragelijk, die zich in de practijk voordurend voordoen, zouden worden opgelost, is een waarlijk onbegonnen werk. Alleen maar de oorzaak daarvan, dat zwarigheden telkens opnieuw opdoemen, kan worden opengelegd. Door de kennis dezer oorzaak wordt de trek tot boete en bekeering, tot geloof en liefde opgeroepen.

Tot zoover de citaten. Men zal toegeven, dat het niet optimistisch klinkt:

„Wij zien geen oplossing; de menschen loopen weg naar Rome of naar het doodend materialisme (desnoods via de secten)."

En waarom is de toestand troosteloos?

De „Limb. Koer." antwoordt als volgt:

Omdat in één en hetzelfde kerkverband het geloof aan de Godheid van Christus geleerd en — laten wij zeggen — vrijgelaten wordt.

Men vraagt nu om tucht, om een organisatie zelfs de belijdenis. Maar wie is daartoe bevoegd, waar de onfeilbaarheid van leergezag wordt ontkend?

En als men nu vraagt, om Christelijke traditie, dan grijpt men terug naar iets, wat eerst als onzuiver gebannen was. En bovendien, hoever gaat de traditie, de overlevering terug?

De positie is niet benijdenswaardig: tusschen twee in, in erbarmelijke verdeeldheid: aan den eenen kant Rome; nog steeds een 't zelfde als in de eerste eeuwen, als in de 16e eeuw, aan den anderen kant het doodende materialisme.

En de verdeeldheid is niet tegen te gaan, omdat ze van binnen uit komt haar oorsprong vindt in een leer zelf, die niet geleeraard en gehandhaafd wordt door een onfeilbaar bindend leergezag.

STAAT van het aantal vaartuigen, die het eiland CURAÇAO in de maand Augustus 1929 aandeden, met de vermelding van hunne gezamenlijke inhoudsmaat.

1929.	ZEILSCHEPEN. Aantal.	Inhoud in M³. Bruto.	Netto.	STOOMSCHEPEN. Aantal.	Inhoud in M³. Bruto.	Netto.
September	160.	24.675	21.002	473	4.734.381	2.603.507
Vorige maanden	1.227	193.924	167.488	3.507	34.995.157	19.349.220
Totaal	1.387	218.599	1.88.490	3.980	39.729.538	21.952.790

N. B. Niet opgenomen zijn de schepen die binnenkomen van de kust en van de visscherij.

ONZE NEDERLANDSCHE R. K. UNIVERSITEIT TE NIJMEGEN.

Aan de rede van Prof. Hoogveld bij de rectoraatsoverdacht ontleenen wij het volgende:

Dit jaar waren ingeschreven 437 studenten. Daarvan behoorden 226 tot de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte, 174 tot die der Rechten, door welke getallen wij in die Faculteiten de meeste Nederlandsche universiteiteiten te overtreffen.

De theologische Faculteit telde 37 ingeschrevenen, waarvan 15 behoorden tot de theologische-maatschappelijke afdeeling. Deze laatste afdeeling liep terug, omdat de hoorders aanvankelijk de eischen onderschat schijnen te hebben.

Tot onze 437 studenten behoorden 95 dames dat is dus ruim 21.5 pct. wat juist overstemt met het percentage, dat de vrouwelijke studenten aan onze Nederlandsche Universiteiten bereiken, maar wat ver uitgaat boven het percentage der Katholieke studenten, dat slechts 13 bedraagt. Berekenen wij ons studental op den grondslag der twee voor vier Faculteiten — ik laat de theologische terzijde, omdat daarbij zooveel speciale factoren gelden — dan zouden wij, buiten de theologen dus, het getal van 1400 studenten halen, dat voor tien jaar nog geen enkele Nederlandsche Universiteit bereikte. Groningen telde in de vier Faculteiten verleden jaar 998 studenten. Zelfs al zou men dus het recht op volledigen uitgroei naar eigen wereldbeschouwing bij ons, die toch waarlijk niet de eerste de beste obscure secte zijn, maar leden van de oude en eenige wereldkerk, willen afmeten met den duimstok, ook dan nog zou dat recht eerlijke tegemoetkoming van staatswege vragen.

Maar blijft ons totaal aantal studenten toch procentsgewijze niet ver beneden peil? 13 pct. op ongeveer 35 pct. der bevolking, een percentage, waarbij de theologen buiten beschouwing zijn gebleven. Collega van Ginneken heeft daarover in het jongste R.K. Jaarboek van onderwijs en opvoeding belangrijke beschouwingen geleverd. 't Blijkt, dat bij de niet-katholieke studenten ongeveer 7.5 pct theologen zijn; bij de katholieke echter vormen de theologen ruim 231 pct Van de 9457, die zich op universtaire vakken toeleggen, zijn er dat 3110 katholieken d.i. ongeveer een derde, wat niet zoover van ons bevolkingspercentage afwijkt. Misschien ondergaan deze cijfers eenige wijzigingen, als men daarin ook Delft betreft, waar slechts 9 pct. katholiek is en Wageningen waar het percentage 10 bedraagt, zeker is toch wel, dat met alle katholieke theologen ons studental om de 30 pct. draait. Nu wil ik de laatste zijn, de hemel beware me, om het leven te vergeten voor de wetenschap — ik wil integendeel de eerste zijn, om bij zooveel noodlottigen priesternood den Heer van den oogst te danken voor de geroepen arbeiders — dat een aanzienlijk aantal het vaderland verlaat voor de geloofsprediking verhoogt zelfs de waarde dier gelukkige roepingen. En den statisticus ben ik dankbaar, dat hij de gebruikelijke verwijzing naar onze theologen nu eens tot een klaar bescheid heeft verwerkt. Maar ik ben er tevens vast van overtuigd, dat hij slechts één der vele redenen heeft genoemd, die het verschijnsel van het geringe percentage onzer leeken-studenten verklaren, m.a.w. dat dus ook met ons groote theologen-getal de achterstand niet is wegverklaard. Ook de vrouwen vormen bij ons slechts 13 pct. der Nederlandsche vrouwelijke universiteit-studenten. Zeker dit is o.a. ook voor een deeltje te wijten, neen te danken, aan ons aantal vrouwelijke religieuzen, maar dit bezorgt ons evident geen „wetenschappelijke" gelijkwaardigheid door verschuiving van studievak, immers de ontbrekende 20 pct. zijn hier geen studeerenden. En overtreffen wij, ik zeg niet procentsgewijze (dat zou n.l. 500 pct. moeten zijn,) maar ook slechts eenigermate de andersdenkenden in theologische wetenschappelijke praestatie's?

Katholieke priesters als redders bij een brand in een synagoge.

In Lithauen wordt met veel enthousiasme gesproken over een moedige daad van eenige katholieke priesters. In het kleine stadje Ramigala was brand uitgebroken, die snel om zich heen greep en 46 gezinnen, meest Joodsche families, dakloos maakte. In de algemeene paniek dat niemand om de synagoge, die ook in brand was geraakt. Een groep katholieke priesters, die voor een congres bijeen waren, schorsten bij het brandalarm direct hun vergadering en spoedden zich naar de plaats des onheils. Met groot levensgevaar drongen verschillenden van hen de brandende synagoge binnen en redden de voorwerpen van den Joodschen eeredienst uit de vlammen.

Aangemoedigd door het voorbeeld van deze priesters, namen nu ook de leden van de plaatselijke katholieke Jeugdvereeniging aan het reddingswerk deel.

In de Joodsche kringen van Lithauen heeft deze moedige reddingsdaad diepen indruk gemaakt. Een Joodsche krant te Kowno schrijft, dat alle Joden uiterst dankbaar gestemd zijn voor de heldhaftigen daad dezer priesters. Zij hadden bewezen, dat zij bezield zijn met dien echten geest van menschlievendheid en 'n voorbeeld hoe de verschillende bevolkingsgroepen van Lithauen zich tegenover elkander moesten gedragen.

De tragedie van den Oorlog.

In deze dagen; nu de bezettingslegers in het Rijnland hun voorbereidingen beginnen om, ingevolge de besluiten van Den Haag, de definitieve ontruiming tot een feit te maken gaan de gedachten onwillekeurig terug naar de andere Septemberdagen, toen, 15 jaar geleden, aan de Marne de geallieerden de strategische overwinning bevochten, al zou de oorlog nog vier jaar lang worden voorgezet, om te eindigen met de debacle van het Duitsche leger en de bezetting van dat Rijnland aldus het „Hbld."

Steeds scherper is, vooral in de laatste jaren, de critiek geworden op de houding van de legerleiding in de beslissende dagen tijdens en na den eersten Marneslag. De hoofdfiguren in het Duitsche hoofdkwartier in die dagen hebben sindsdien veel veeren moeten laten, zoodat er bitter weinig van hun roem is overgebleven.

De generaal der infanterie v. Kühl o.a. een der gezaghebbende officieren van den vroegeren generalen staf, heeft in Nov. 22 in het rijksweerministerie een voordracht gehouden, zoo herinnert de „Vorwarts", welke hij aldus besloot: Wij zijn in 1914 met de beste en schitterendste troepen te te velde getrokken, die ooit bestaan hebben en wij hebben toch den Marneslag en wellicht daardoor den geheelen oorlog verloren, en dat alleen omdat het opperste legerbestuur op het critieke oogenblik tekort geschoten is. Zes of zeven mannen hebben het geheele ongeluk veroorzaakt. Het is onze eigen schuld, wanneer niet de geschikte mannen de voor hen aangewezen posten bekleeden. Dit besef is noodig, wanneer wij de les willen leeren van de feiten.

Hier heeft zich het stelsel gewroken, volgens hetwelk de gunst en wil van één man beslissing bracht bij de benoemingen. Men weet hoe generaal v. Moltke, toen hij door den keizer werd aangewezen voor den hoogsten post in het leger, de wanhoop nabij was, in het eerlijke besef, dat dit boven zijn krachten ging. Waarop de keizer hem toevoegde: Och wat, dat beetje vredesoefening zal best gaan, en in geval van oorlog ben ik mijn eigen chef van den staf.

Het Duitsche „Generalstabswerk," hetwelk onder den titel Der Weltkrieg 14 — 18, in verschillende deelen [illegible] terminst. Het legt den vinger op de wonde plek met de woorden, dat v. Moltke, juist in de jaren, waarin harde studie voor den jeudigen stafofficier broodnoodig was, persoonlijk adjudant was van den keizer, dus geen ernstige beroepsplichten had en geen groote verantwoordelijkheid — en toen hij ten slotte geroepen werd tot den hoogsten post, waren vele krachtige en gezonde qualiteiten bij hem verstikt.

Ook generaal v. Falkenhayn, die den Marneslag moest liquideeren, komt er niet gemakkelijk af. In het zoo juist verschenen vijfde deel over den herfstveldtocht '14 wordt o.m. rondweg verklaard, dat generaal v. Falkenhayn niet behoorde tot den kring van die statofficieren, die een bijzondere intensieve opleiding voor de leiding van de operaties hadden genoten. Hij kon evenmin gelden als vertegenwoordiger van de strategisch ten volle bekwame hooge stafofficieren als zijn voorganger v. Moltke. Hij heeft dit tekort dan ook zelf ingezien.

In de laatste jaren worden ook door het Duitsche Rijksarchief gedetailleerde beschrijvingen gegeven van de groote veldslagen van den wereldoorlog.

Wij lezen daar onder anderen ook van de tragedie van Verdun! — De aanval op Verdun was een vreeselijke onderneming. Reeds in het jaar 1916 drong het vaag tot het bewustzijn van het Duitsche volk door, dat natuurlijk de waarheid over deze zware, en in zijn gevolgen gruwelijke dwaling der opperste leiding nooit ervoer, — maar het drong toch eenigermate door, dat bij Verdun iets ontzettends moest hebben plaats gehad. Duitschland weet thans méér. Het weet nu, dat reeds in Juni 1916 hooge militaire autoriteiten, waaronder ook de Duitsche kroonprins, er voor op kwamen, om een einde te maken aan den „nutteloozen, onzinnigen en gehoord bloedigen aanval". De toenmalige opperbevelhebber, generaal Von Falkenhayn hield echter taai aan zijn plan vast. De aanval moest worden voortgezet. En dit op een tijdstip, toen aan de Somme allerzwaarst werd gevochten en de Rus Brussilof in het Oosten het front indeukte. Bij Verdun verzonken dagelijks hekatomben in bloed en modder. Een afschuwlijker voorbeeld voor het onvermogen, om een door bijna allen ingeziene dwaling te erkennen en haar prijs te geven, bestaat er in de nieuwe oorlogsgeschiedenis niet.

Men ervaart namelijk uit het Rijksarchief nadere gegevens over de verliezen van eenige regimenten, die aldoor weer in de hel van Verdun werden gejaagd en die alleen 'n belofte van aflossing konden krijgen onder voorwaarde, dat zij verloren posities heroverden. Is dat niet sterk?

Een paar voorbeelden: Het 10e regiment Jagers verloor bij zijn derde intreden in het front 6 officieren, 180 man, op een geyechtssterkte van 298 man. Ongeloofljk bijna is de verlieslijst van de 21e reservedivisie. Deze verloor in Augustus alléén aan dooden 44 officeren, 1117 man, aan gewonden 79 officieren en 4639 man en aan vermisten 5 officieren en 665 man. Dit beteekent zoo ongeveer de absolute vernietiging van een geheele divisie. Verschrikkelijk ook werd het 126e regiment Infanterie verwoest. Alléén bij Verdun verloor het tot Aug. aan dooden 19 officieren, 495 man, aan gewonden 42 officieren en 2274 man, vermisten 9 officieren en 345 man. Dit regiment heeft bij Verdun alléén meer verliezen geleden dan andere regimenten in heel den veldtocht.

Trots deze verliezen en trots de smeekbeden, om afgelost te worden, bleven deze arme regimenten in den vuurorkaan — den waanzin van den strijd zag de opperleiding nog niet in. Eerst op het einde van Augustus, toen Falkenhayn moest plaats maken voor Hindenburg en Ludendorff, werd het offensief afgebroken.

Een belangrijke uitvinding op Motorgebied.

Naar wij vernemen hebben de Artillerie-Inrichtingen aan de Hembrug bezoek gehad van een aantal autoriteiten, die daar gekomen waren tot bijwonen van een proef, onder belasting van een nieuw type vliegtuigmotor, die in de werkplaatsen aan de Hembrug geheel geconstrueerd is naar de teekeningen en aanwijzingen van Dh. W. Hulsebos, wonende te Laren in Noord-Holland. Bij de proefneming waren, behalve de directie de Artillerie-Inrigtingen, o. m. aanwezig Dhn Schiff, voorzitter van de K. N. A C., Plesman, directeur de K. L. M., dr. ir. Wolff en Ir. Kuipers van den Rijksstudiedienst voor de Luchtvaart, Jan Goedkoop, directeur der Kromhout-motorenfabriek, Guillonard, algemeen chef van technischen dienst der K. L. M. en Spit, chef van den technischen dienst dezer maatschappij op Schiphol en Dhn. Mr. Dr. S. de Vries, Oud-minister van Financiën en Ir. v. d. Ley, ingenieur bij de Bataafsche import Maatschappij.

Reeds voor enkele jaren heeft Dh. Hulsebos met bescheiden hulpmiddelen volgens zijn systeem een automobielmotor geconstrueert, welke zeer de aandacht heeft getrokken van de Luchtvaartafdeeling, van generaal Snijders en van anderen. Op dezen motor, die o. m. zonder kleppen en zonder schuiven werkt en liggende cylinders heeft, is de aandacht der Nederlandsche Regeering gevestigd.

Overwegende dat deze nieuwe uitvinding wel eens een gansche omwenteling op motorgebied tengevolge zou kunnen hebben en aanleiding zou kunnen geven tot vestigen van een belangrijke nationale industrie, machtigde destijds het Ministerie Oorlog de directie der Artillerie-Inrichtingen, met Dh. Hulsebos een contract aan te gaan, waarbij genoemde directie op zich nam, naar het ontwerp van Dh. Hulsebos een proefmotor te doen bouwen in de werkplaatsen aan de Hembrug. Op deze wijze is een vliegtuigmotor vervaardigd, welke — zooals gemeld — onder belasting heeft proefgedraaid. Van eenige constructiefout is daarbij niet gebleken.

De aanwezigen hebben met belangstelling en voldoening van deze uitvinding kennis genomen en de verwachting schijnt te zijn, dat eenige kapitaalkrachtige Nederlanders — ook een bekende buitenlandsche firma heeft reeds haar wensch te kennen gegeven, er in te mogen participeeren — een naamlooze vennootschap tot exploitatie van dezen motor zullen oprichten. Ook de regeering slaat met zeer veel belangstelling de verdere ontwikkeling en toepassing van deze uitvinding gade.

Geweldige Krachtsverspilling

Wie lang wil leven, danse niet!

Het Italiaansche blad „*Il resto del Carlino*" schrijft:

Dr. Carles Tigerstedt van de Universiteit in Helsingfors heeft eenigen tijd geleden verschillende proeven genomen, om na te gaan hoeveel levensenergie er bij het dansen verspild wordt.

Dr. Tigerstedt heeft als resultaat van zijn proefnemingen vastgesteld, dat een man van normaal gewicht bij het dansen van een wals een hoeveelheid warmte verbruikt, die voldoende is, om 5 L. water van 4 gr. boven nul tot het kookpunt te brengen.

De „*Charlestone*", die van de Vereenigde Staten tot hier gekomen is, eischt meer kracht dan noodig is om 10 boomen te vellen, waaruit duidelijk blijkt, dat deze dans heelemaal niet aan te bevelen is, vooral niet voor vrouwen. De dans, die tegenwoordig bekend is onder den naam „*Java*" vordert een kracht, die gelijk staat met een hevig vuistgevecht.

Ons lichaam is een machine met een inwendig verbrandingensproces, deze motor loopt altijd, doch op zekeren momenten versnelt de loop en is het krachtsverbruik grooter. Wanneer iemand rust, dan is het verbruik veel geringer en de organen slijten dus niet af. 't Hart van een mensch die zich normaal beweegt, werkt veel bedaarder en langzamer dan dat van een mensch, die danst.

Het aantal hartslagen bij deze beide personen geeft een verschil van 20.000 hartslagen per dag.

De gevolgen van krachtsbesparing zijn van buitengewoon gewicht.

Men heeft wetenschappelijk vast gelegd dat hoe meer kracht tijdens het leven gespaard wordt, men des te langer kan leven. Een man verbruikt veel meer kracht dan de vrouw Twee personen van verschillend gewicht verbruiken een verschillende kracht: de grootste en zwaarste veel meer dan de kleine en lichtgebouwde persoon. De geleerden konden de grootte van het krachtsverbruik op verschillende manieren vastellen. Het grootste krachtverbruik heeft de waschvrouw, dan volgt de arbeid van een houthakker.

Het meest gelezen boek onzer dagen.

Het zal zeker velen interesseeren iets te vernemen over den buitengewonen opgang, dien het boek van Erich Maria Remarque „Van het Westelijk front geen nieuws" in de geheele wereld maakt. De cijfers van de oplagen in de verschillende landen grenzen aan het fabelachtige, vooral wanneer men bedenkt, dat het boek slechts eenige maanden geleden in het [illegible] (de Duitsche uitgaaf verscheen 1 Febr. 1929) en de vertalingen van veel latere datums zijn.

Uit de laatste gegevens, die den Hollandsche uitgevers eind Augustus ten dienste stonden, hebben dezen de volgende oplagen-statistiek samengesteld:

Duitschland 800.000 ex., Frankrijk 275.000 ex., Amerika 215.000 ex., Engeland 195.000 ex., Denemarken—Noorwegen 35.000 ex., Zweden 25.000 ex., Hongarije 9.500 ex., Spanje 6.000 ex., Roemenië 6,000 ex., Finland 5.000 ex., Jiddisch (Warschau) 1.000 ex., Juddish (Riga) 3,000 ex. Totaal dus 1.625.090 exemplaren. Terwijl nog vertalingen in bewerking zijn in Italië, Letland Polen, Rusland, Japan, Tsjecho-Slowakije, Jugoslavië en in 't Hebreeuwsch.

Als een bizonderheid van de Hollandsche uitgaaf wordt nog vermeld dat deze verscheen 17 April i.l. en sindsdien 8 oplagen bereikte met het totaal cijfer van 50.000 ex. Dit oplaagcijfer is vrijwel nooit door een Hollandsch boek in zulk een korten termijn bereikt.

Het lot van Nobile.

Volgens „Les Ailes", is de materieele toestand van generaal Umberto Nobile, den leider van de noodlottig verloopen Noordpoolvaart met het luchtschip „Italia" buitengewoon ongunstig; Nobile zou practisch zonder bron van inkomsten zijn. Zooals bekend, gaat de generaal geenszins accoord met de uitspraak der regeerings-commissie inzake de „Italia"-ramp, welke commissie geweigerd heeft hem te hooren. Hij meent dat hij niet den smaad verdiend heeft, dien men hem thans aandoet, en wil zich nu rehabiliteeren. Dis is in zijn eigen land onmogelijk, daar geen enkele Italiaansche uitgever zich met het uitgeven van het boek wil belasten, waarin Nobile gepoogd heeft zich te rechtvaardigen. Daarom zal het boek gedrukt en uitgegeven worden in het buitenland.

Machineschrijven.

Op 5 October behaalden na geslaagd examen hun diploma:

de Heeren:
O. Römer,
G. de Rooy,
M. Sprockel.

de Dames:
M. M. de Lannoy,
J. Cardoze,
C. W. Weert,
E. Laurens,
H. Penkert,
C. Neman,
G. Tromp.

op 12 October.

de Heeren:
Eddy Fowler,
H. de Jongh,
M. de Jongh,
S. Evertsz.

de Dames:
W. Hulswit,
A. Con,
Fl. Marchena,
A. Boncoeur,
N. Maduro,
E. de Castro,

Aan allen onze hartelijkste gelukwenschen.

Telefoon.

Dezer dagen werd de telefoonverbinding geopend met West Punt.

Aanvulling Loodsverordening.

Wegens het voorkomen van het misbruik, dat op een bepaald uur een loods gevraagd wordt, en de boot toch uren later vertrekt, waardoor vertraging ontstaat in de loodsdienst, heeft Z.E. Gouverneur Fruytier, den dag vóór zijn vertrek een ontwerp ingediend bij den Koloniaalen Raad, waardoor aan den kapitein van het vertrekkende schip een boete wordt opgelegd van 25 gld, wanneer de boot met meer dan een half uur vertraging vertrekt.

Mayflower.

Zondagmorgen kwam deze motorschoener hier binnen met een 80 werklui van Dominica.

CURAÇAO WORDT VERSTERKT.

f 100.518 voor militaire uitgaven gevraagd.

Voor het Hoofdstuk XI (Koloniën) voor 1930 wordt geraamd f 6.178.753.

Voor Curaçao is meer uitgetrokken f 100.518 in verband met een verhooging der militaire uitgaven tot f 660.788.

De „Arend".

Naar we vernemen zal de Hertog Hendrik binnenkort naar het vaderland repatrieeren. In zijn plaats zal hier komen het patrouille vaartuig de „Arend", een schip ter groote van de Kortenaer. Het was aanvankelijk bestemd als opiumjager in Indië.

Deze jager vaart 25.8 mijl per uur.

Curaçao Trading Company.

Naar we vernemen wordt binnenkort hier verwacht, de Heer van Dam, chef directeur van genoemde vennootschap.

De Emden.

Donderdagmorgen kwam dit schoolschip der Duitsche Marine tegen 9 uur voor onze haven.

Met de loods begaf zich Dr. Henriquez aan boord, waarna spoedig de quarantainevlag werd neergelaten. Onder het spelen der volksliederen, door het fort van het Duitsche, door de Emden van het Wilhelmus, voer het mooie schip statig de haven binnen. De kruiser was als het ware gepavoiseerd met manschappen, waarvan er een zelfs stond boven in de eerste mast. Het schip heeft ligging genomen in het Schottegat. Reeds de eerste dag flaneerden er reeds vele matrozen door de stad.

Woensdag avond wordt door de wnd Gouverneur een bal gegeven ter eere van de Emden. Gisteren avond waren de cadetten de gasten van de Hertog Hendrik. Hedenmiddag zullen ze een bezoek brengen aan de Isla.

Nog andere feestelijkheden zijn in voorbereiding.

Maandag 28 October vertrekt de Emden naar Port of Spain. Het schip hoopt half December weer thuis te zijn, om dan half Januari zijn derde wereldreis aan te vangen.

De positie van Gouverneur Fruytier.

Nu aldus de Res. bode door het communiqué van de Regeering dat Zijn Excellentie gouverneur Fruytier naar hier ontboden is, en met zijn gezin begin October naar Nederland vertrekt, opnieuw de aandacht is gevestigd op de houding van den Gouverneur tijdens den betreurenswaardigen overval, is de groote liberale pers weer druk bezig om Dh. Fruytier weg te werken.

In schrile kleuren wordt de schande van een overval geschilderd en het voorgesteld, dat in elk geval Dh. Fruytier onmogelijk is geworden voor Curaçao.

Iemand die jaren lang in de West heeft gewoond, komt nu in het „Handelsblad" als volgt tegen deze journalistiek op.

„Tot mijn groote voldoening kon ik constateeren, dat personen die jaren lang in de West hebben gewoond en de toestanden kennen, van meening waren, dat zulk een overval op elk van de West-Indische eilanden had kunnen slagen tenzij toevallig een oorlogschip ter plaatse ware geweest.

Neemt u b. v, Trinidad, met een bevolking van 400.000 zielen, ook uit de meest verschillende landaarden samengesteld. De kazerne op Trinidad staat leeg; het garnizoen is wegens bezuiniging teruggetrokken; een oorlogschip laat zich daar zelden zien. De politie (uitsluitend gekleurd, ook in de hoogere rangen) is niet gewapend, slechts de bereden politie heeft een langen stok; de bewoners ... waren ... gunstig voor een overval van Curaçao; de menschen van Trinidad zeiden dat het voor Nederland ongelukkig was dat wij juist de slechte kaart hadden getrokken.

Ik heb nimmer iets bemerkt van schimpscheuten op Nederland wegens het gebeurde op Curaçao. Is het niet opmerkelijk dat juist de personen, die de zaak kunnen doorgronden, gematigd zijn in hun oordeel en de journalisten in de Europeesche redactiebureaux al hun gal hebben uitgespogen om Nederland in een belachelijk daglicht te stellen?"

Toch sprak het „Hdbld" dezer dagen reeds openlijk de verwachting uit dat nu een niet-katholiek als opvolger van Dh. Fruytier zou worden benoemd. Zoo vast was dat blad overtuigd dat de huidige Gouverneur heengaat.

In verband daarmee is wel van belang de volgende mededeelingen over te nemen uit een artikel in „Ons Noorden".

Dit kath. blad schrijft over deze verwachtingen van de liberale pers het volgende:

„Onze informaties die zeker zoo goed zijn, als die van de liberale pers, scheppen bij ons de overtuiging, dat nog op het einde van dit jaar de gouverneur met het volle vertrouwen der Regeering naar Curaçao zal terugkeeren. De overkomst van den gouverneur was noodig, omdat de positie van Zijn Excellentie het onmogelijk maakt, dat hij ter plaatse door een uitgezonden commissie wordt gehoord. Dit moet geschieden door de Regeering zelf.

En het feit, dat het gezin van den gouverneur mee komt, is allerminst het bewijs, dat de gouverneur niet teruggaat, maar is alleen toe te schrijven aan het feit, dat het zenuwgestel van Mevr. Fruytier door het gebeurde ernstig is geschokt en op medisch advies Mevr. Fruytier met haar echtgenoot de zeereis meemaakt. Waarbij nog komt, dat enkele kinderen van den heer Fruytier bij zijn vertrek naar Curaçao in Holland zijn achtergebleven. Uit dit feit kan dan ook geen enkele conclusie, dat Ir. Fruytier niet meer teruggaat getrokken worden.

Integendeel er bestaat zeer gegronde hoop, dat de heer Fruytier, op wien ook in Curaçao groote verwachtingen zijn gesteld binnen korten tijd opnieuw met een onbeperkt vertrouwensmandaat der Regeering, zijn taak in Curaçao krachtig zal voorzetten."

Aldus „Ons Noorden."

Nieuwe magister generaal der Dominicanen.

Pater Martinus Gillet gekozen.

In het Zaterdag 21 September te Rome in het Colegio Angelico gehouden Generaal Kapittel der Dominicaneroede werd tot Magister-Generaal gekozen de Hoogeerw. Pater Martinus Gillet, Provinciaal der Fransche Provincie te Parijs.

Zijde industrie op het eiland Margarita.

Margarita is een eiland gelegen tegenover de kust van Venezuela en behoorend tot de Republiek, In zijn uiterlijk en klimaat heeft het veel overeenkomst met Curaçao, geringe regenval en daarom droog en zonder veel plantengroei, maar uiterst vruchtbaar waar irrigatie of besproeiing mogelijk is. Eene geestelijke orde, de Carmelieten, hebben verleden jaar een proef genomen om op het eiland moerbezieboomen te planten en zijdeteelt te beginnen. Die proef is schitterend gelukt!

De geplante moerbezieboomen zijn van een veredelde soort dat naar zijn veredeler den Japanschen doctor Varten K. Osigian; de Osigianmoerbezie wordt genoemd. Het resultaat der proeven door de Venezolaansche Regeering geverifieerd is als volgt:

Door de Carmelieten paters werden van uit Panama ontvangen 13000 geënte moerbezieplanten. Daar die planten aankwamen vóór dat het terrein daarvoor was bewerkt, werden zij voorloopig uitgeplant in haastig gemaakte geulen. Na daarin 6 maanden te hebben verblevsn, werden ze overgebracht naar de inmiddels aangelegde tuinen, vanwaar zij na den eersten regenval zullen worden overgebracht naar de plaatsen waar zij definitief moeten groeien. Tot groote verwondering der planters is geen enkel exemplaar omgekomen. Na een maand na de overplanting uit de geulen in den tuin droegen deze boomen bladeren van 10 duim lengte.

Den 15 den Februari 1929 werd als proef 150 van deze Osigianmoerbezieboomen overgeplant op hunne definitieve plaatsen en den 29 sten Juni daarop ving men aan bladeren te plukken en tot 8 Augustus, dus 6 maanden na hunne definitieve plaatsing hebben zij driemaal tot voedsel gestrekt aan de zijdewormen en gaven dus 3 oogsten van cocons met een totaal van meer dan 7000 stuks.

Een vroeger op het eiland genomen proef met de moerbeiplanten genaamd Moretti, die in Europa gebruikt worden, leverde zeer povere resultaten, bijna geen oogst.

Een voor de zijdeteelt belangrijke factor is ook, dat sedert men met deze voeding aanving op 29 Jani, geen enkele zijdeworm ziek was. Bij de eerste oogst ontwikkelde zich de zijdeworm 21 dagen, ... bij de derde oogst in 18 dagen.

De wormen werden zonder acht te slaan op het weer gevoed met bladeren, die soms malsch, soms droog waren. De zijde door deze wormen op het eiland Margarita voortgebracht wordt geacht van eerste kwaliteit te zijn, met natuurlijken glans en een sterke draad. In Frankrijk en Noord-Amerika zal deze zijde, naar het oordeel van deskundigen, gerangschikt worden in de superieure klassen. De cocons op Margarita voortgebracht zijn van bijzondere grootte. Een enkele cocon van Margarita woog evenveel als 8 uit Merida (eene provincie in Venezuela), 3 uit Frankrijk en 2 uit Japan.

Het incubatieproces in de open lucht bespoedigde in het klimaat van Margarita de geboorte der zijdewormen. Geconstateerd werd, dat die geboorte spoediger was dan in andere tropische klimaten en dan in Europa.

De worm zet zich om in vlinder na 8 of 10 dagen. In Europa meestal eerst na 25 à 30 dagen. Deze zoo uiterst gunstige resultaten van de Osigianmoerbezie en van de daarmede gevoede wormen zijn wellicht van belang voor Curaçao, waar de klimatologische en bodenvoorwaarden overeenkomt met die van het dicht daarbij gelegen eiland Margarita.

De Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst maakt hierbij bekend dat elken dag met uitzondering van Zaterdag en Zondag op het laboratorium gelegenheid bestaat voor inenting tegen pokken tusschen 8 en 9 uur s' morgens.

Het is wenschelijk dat iedereen zich laat inenten.

De Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst

3—8 P. I. HENRIQUEZ.

TE KOOP:
DIVERSE SOORTEN
RASKIPPEN EN EIEREN.
Telefoneer No. 477.
3—4